

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

Tunyogmatolcs

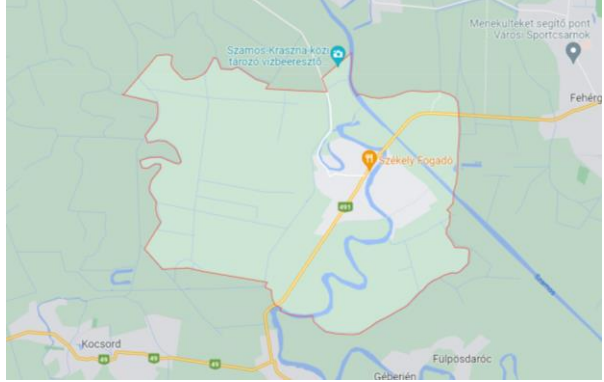
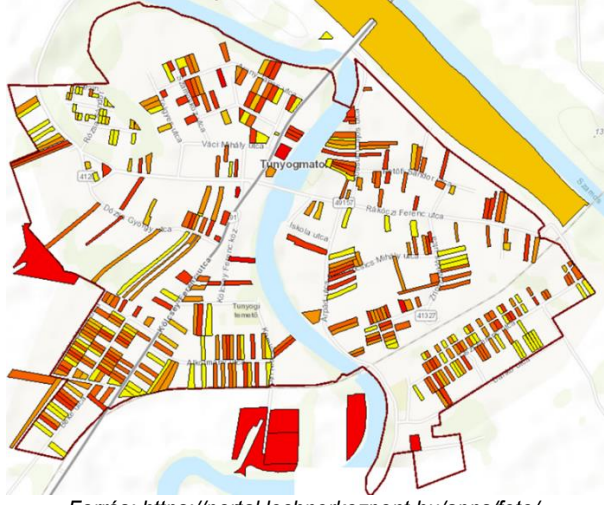
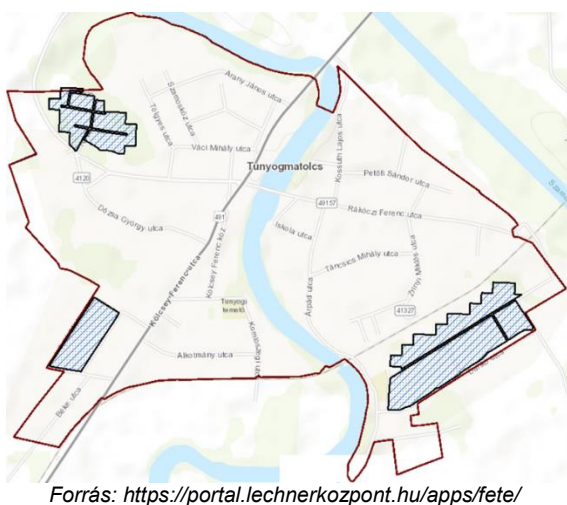
Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

Tunyogmatolcs

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Szervezet neve: Szervezet neve:-

Dátum: 2022.06.

 <p>Forrás: https://www.google.com/maps/place/</p>	<p>Terület: 26 km² Lakónéesség: 2 294 fő Jogállás: Község Járás: Fehérgyarmati Megye: Szabolcs-Szatmár-Bereg Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: Igen Jelentős munkanélküliséggel sújtott település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: Igen</p>
<p>Település térképe</p>	<p>Jogosultság adatok</p>
 <p>Forrás: https://portal.lechnerkozpont.hu/apps/fete/</p>	 <p>Forrás: https://portal.lechnerkozpont.hu/apps/fete/</p>
<p>Eladósodottság-térkép</p>	<p>Szegregátum-térkép</p>

ADATTÁBLA

	KSH adata	HELYI BECSLÉS
Település neve	Tunyogmatolcs	
Megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg	
Járás	Fehérgyarmati	
Programba vonás köre	4	
Szervezet neve		
Lakosságszám (2021)	2289	
Lakosságszám változása 2021/2011 (%)	92%	
15 év alattiak aránya (2021)	15,4%	
15 év alattiak létszámának változása 2021/2012 (%)	80%	
60 éves és idősebbek aránya	24%	
60 éves és idősebbek számának változása 2021/2012 (%)	106%	
Lakásszám (2011)	940	
Üres lakások száma (2011)	76	
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	467	
Lakásszám a szegregátumban (2011)	126	
Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	467	
Lakásszám szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	126	
Lakások száma (2019)	940	
Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019)	854	
Közcsatornába bekötött lakások száma (2019)	727	
Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	904	
Gázszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	640	
WC nélküli lakások száma (2019)	169	
Vályogházak alapozás nélkül (2011)	3	
Egy szobára jutó lakó (2021)	0,9	
Egy főre jutó szja alap, ezer Ft (2019)	2 6220 68 Ft	
Egy főre jutó szja alap klaszter átlagtól való eltérése, % (2019)	103%	
Medián lakásár, Ft (2019 és 2020 adásvételei alapján)	4 000 000 Ft	
Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen)	57	
Kiinduló kvóta érték kerekítve	12	

A település leírása

1.1.1 A település pozíciója (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

A település fekvése, távolsága a járásközponttól, megyeszékhelytől, nagyobb munkaerőpiaci központtól, illetve közösségi közlekedés helyzete. Növekvő vagy csökkenő lakosság, el- és bevándorlás mértéke, szegregátumban élők/roma lakosság aránya. Helyi és térségi gazdaság munkaerőfelszívó képessége a célcsoport szempontjából. A településen elérhető szolgáltatások. A célcsoportot érintő, lakhatási és foglalkoztatási szempontból releváns önkormányzati fejlesztések felsorolása az elmúlt időszakban.

1.1.1. Térség pozíciója: távolságok

Tunyogmatolcs község az Észak-alföldi Régióban, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye keleti részén található, a Fehérgyarmati kistérségben. A települést a Holt-Szamos szeli át. A községen a 491-es főútvonal halad át, autóbusszal a Mátészalka-Fehérgyarmat útvonalon, vonaton a Mátészalka-Fehérgyarmat vasútvonalon érhető el.

A település két község, Tunyog és Matolcs egyesüléséből keletkezett. A két település 1950-ben egyesült, azonban 1957-ben különváltak, majd 1961-ben ismét egyesültek.

Tunyogmatolcs fejlődésére legközvetlenebbül az ország és a helyi gazdaság stabilitása, illetve dinamikája hat, hiszen ezek következménye, hogy a munkahelyek száma elégséges-e, hogy a lakossági és önkormányzati bevételek mértéke, a lakossági ellátás, a térbeli rendezettség és a község működésének színvonala megfelelő-e.

A környező kisközép városok, mint Mátészalka és Fehérgyarmat fejlődése nem elég dinamikus, ezért nem tudja élénkíteni a kistérségek gazdaságát. Tunyogmatolcs a Fehérgyarmati Járási Hivatal egyik legszebb települése. Az Önkormányzat vezetősége nagy figyelmet fordít a község természeti értékeinek megőrzésére. Utcái rendezettek, portái gondozottak. A parkok, közterületek virágosak, sok zöld terület található a faluban.

2020. január 1-től jogutód intézményként Tunyogmatolcs Önkormányzat gesztorságával Közös Önkormányzati Hivatal alakult Tunyogmatolcs, Cégénydányád, Gyügye, Szamosújlak és Hermánszeg településekkel közösen.

Az Önkormányzat az intézményeinek épületeit folyamatosan karbantartja, pályázatok benyújtásával igyekszik megvalósítani a lakosság igényeinek minél szélesebb körű kielégítését.¹

Önkormányzat

Óvodafelújítás és bővítés

Biztos Kezdet Gyermekeház

Konyha és melléképületének felújítása

Polgármesteri hivatal felújítása

Szennyvízcsatornahálózat (Egy szegregátum beli utca kivételével kiépített)

Belterületi csapadékelvezetés az egész településen

Bölcsőde 24 fős átadása folyamatban van. Nyitás 2023-ban.

A közfoglalkoztatás központi épületén nyílászárócsere

¹ Helyi Esélyegyenlőségi Program

1.1.2. Munkaerőpiaci lehetőségek

Tunyogmatolcs és kistérségi környezete nem sorolható az iparilag fejlett régiók közé, így a közelben csak kevés nagyobb létszámban embereket foglalkoztató üzem működik. Ennek ellenére kistérségi szinten nagyon kedvezőnek mondható fekvése miatt - a Fehérgyarmati Kistérség településeihez képest - Tunyogmatolcson viszonylag nagy számban élnek ingázó dolgozók, akik naponta járnak be fehérgyarmati, mátészalkai munkahelyeikre. A zöldség és gyümölcsfeldolgozó ipar, mely betakarítási időszakban jelentős számban alkalmazott embereket, hanyatlóban van, csak időszakosan 1-2 hónapos időszakra tehető a mérsékelt foglalkoztatás.

Község legnagyobb problémája a nagyarányú munkanélküliség. A munkanélküliek munkaerőpiaci esélyeit rontja, hogy sokan semmilyen szakképesítéssel nem rendelkeznek. A kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzet enyhítésére a közfoglalkoztatás adta lehetőségeket használta ki a település. Helyi szinten a „legnagyobb közfoglalkoztató” és a munkát koordináló szerv továbbra is az önkormányzat, a munkavégzés helyét pedig az önkormányzat és intézményei biztosítják.²

Kisvállalkozások (mezőgazdasági és szolgáltatások) és az önkormányzat ad helyben munkát. Mátészalka és Nyírbátor, Fehérgyarmat. A cégek buszai szállítják a munkavállalókat.

Az interjúban említésre került, hogy a helyiek közül Németországban és Budapesten az építőiparban dolgoznak. A Covid alatt is folyt ez a munka.

1.1.3. Térségi-, helyi szolgáltatások

A Helyi Esélyegyenlőségi Program alapján a településen az alábbi szolgáltatások érhetőek el:

- 12 tantermes általános iskola,
- óvoda,
- idősek nappali ellátása, klub

Tunyogmatolcs a Felső-Tisza Vidéki Többcélú Kistérségi Társulás tagja, így a kistérségi fejlesztésben résztvevő település.

Az alábbi egészségügyi ellátások érhetőek el a településen:

- háziorvosi ellátás,
- védőnői ellátás,
- fiókgyógyszertár,
- iskolaorvosi ellátás.

A településen működik:

- Művelődési Ház és Könyvtár
- Tunyogmatolcsi Ifjúsági Kulturális és Szociális Egyesület

A Tunyogmatolcsi Szociális Központ Önkormányzati fenntartású intézmény, az alábbi alapszolgáltatásokat nyújtja a településen élők számára:

- szociális étkeztetés,
- házi segítségnyújtás,
- idősek nappali ellátás,
- családsegítő és gyermekjóléti szolgálat.

A községben 2016 januárja óta működik a Tunyogmatolcsi Szociális Központ, melyen belül a Család-és Gyermekjóléti Szolgálat látja el a gyermekjóléttel kapcsolatos feladatokat.

Településen működő civil szervezetek:

- Tunyogmatolcsi Gazdakör
- Tunyogmatolcsi Polgárőr Egyesület
- Szamos menti Hagyományőrzők Egyesülete
- Tunyogmatolcs Sportegyesület

² Helyi Esélyegyenlőségi Program

- Tunyogmatolcsi Ifjúsági Kulturális és Szociális Egyesület

1.1.4. Közlekedés: fő közösségi közlekedés, járatsűrűség

A települést közúton 3 irányból is meg lehet közelíteni. Távolsági és helyközi autóbuszjáratokkal a közeli városok (Fehérgyarmat, Mátészalka) elérhetőek 15 - 25 perc alatt. Vasútállomással is rendelkezik a település. Vasúton a Nyíregyháza — Mátészalka — Zajta vonalon érhető el a település.³ A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez a szegregált területeken élők is teljes mértékben hozzáférhetnek.

Az alábbi buszjáratok haladnak át a településen:⁴

- Nyíregyháza-Mátészalka-{Nagyecséd/Fehérgyarmat}
- Nyíregyháza-Nyírbátor-Mérk
- Nyíregyháza-Nyírbátor-Mátészalka-Fehérgyarmat-Tiszabecs
- Nyíregyháza-M3 autópálya-Jármi-Mátészalka-Fehérgyarmat-Tiszabecs
- Debrecen-Mátészalka-Fehérgyarmat-Magosliget
- Mátészalka-Fehérgyarmat
- [Mátészalka-]Porcsalma-Ura-Csenger
- Mátészalka-Kocsord-Tunyogmatolcs-Szamosszeg
- Fehérgyarmat-Győrtelek-Porcsalma-Csenger

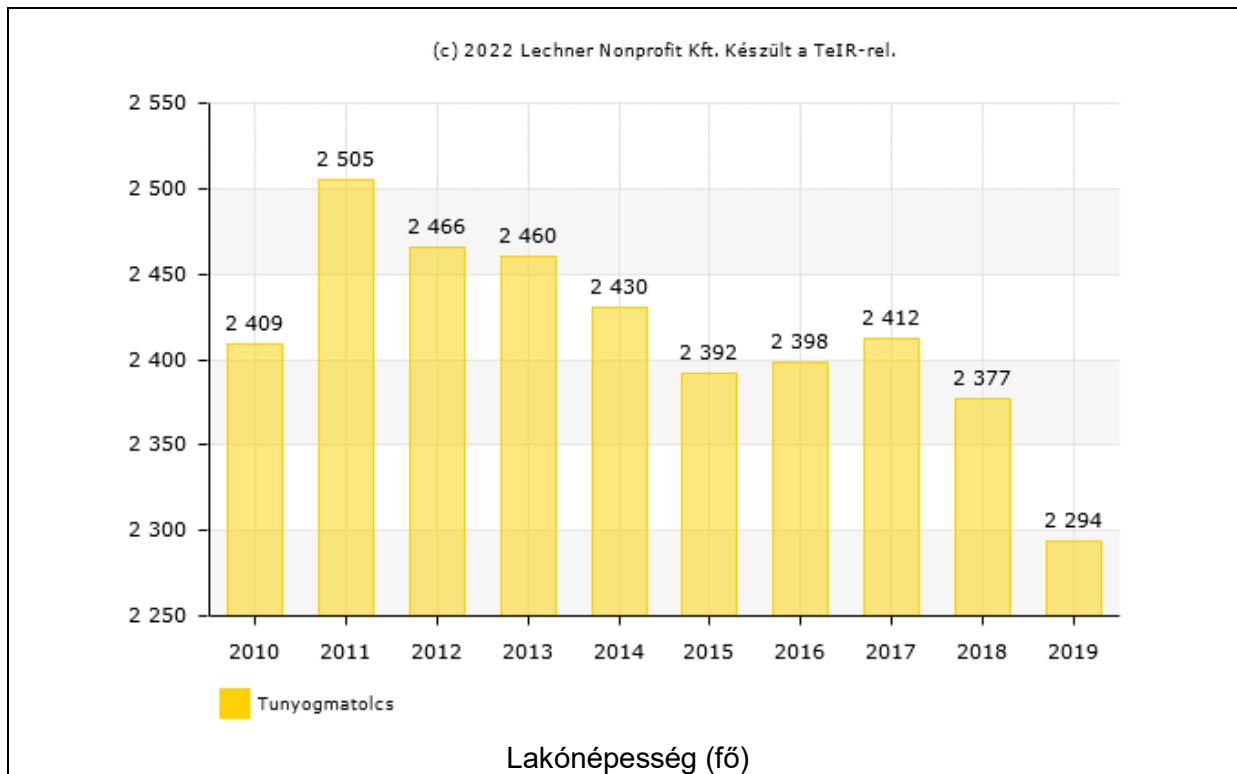
1.1.5. Társadalmi szerkezet

A 2015. évi bázis évhez – valójában már korábbi évekhez, pl. 2011-hez is – viszonyítva csökken a településen élők száma. Ez a csökkenés szokatlanul intenzív, közel egy százalék évente, amely egy évtizedes viszonylatban a lakosság tizedének elvesztéséhez vezetett.

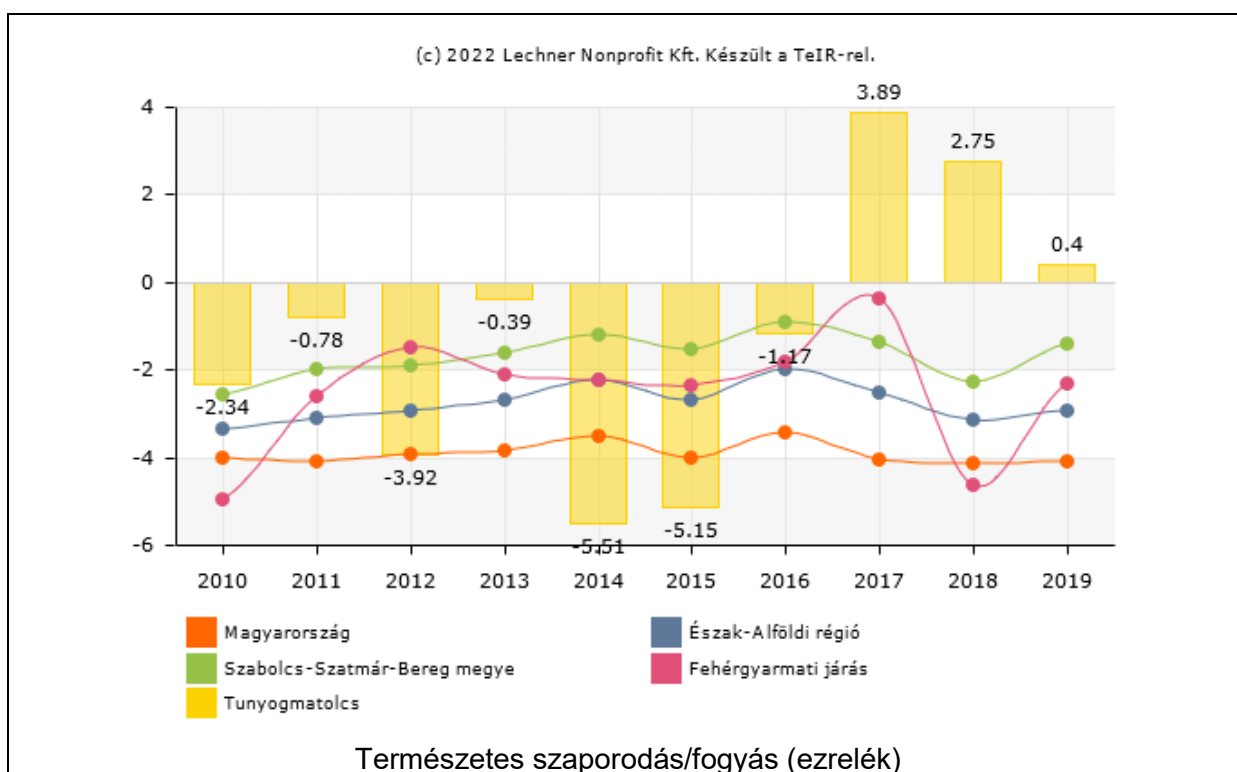
Lakosság szám (2021)	2289
Lakosság szám változása 2021/2011 (%)	92%
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	467

³ https://www.mavcsoport.hu/sites/default/files/upload/page/2021-2022._evi_vasuti_belfoldi_kozforgalmu_menetrend_0512.pdf

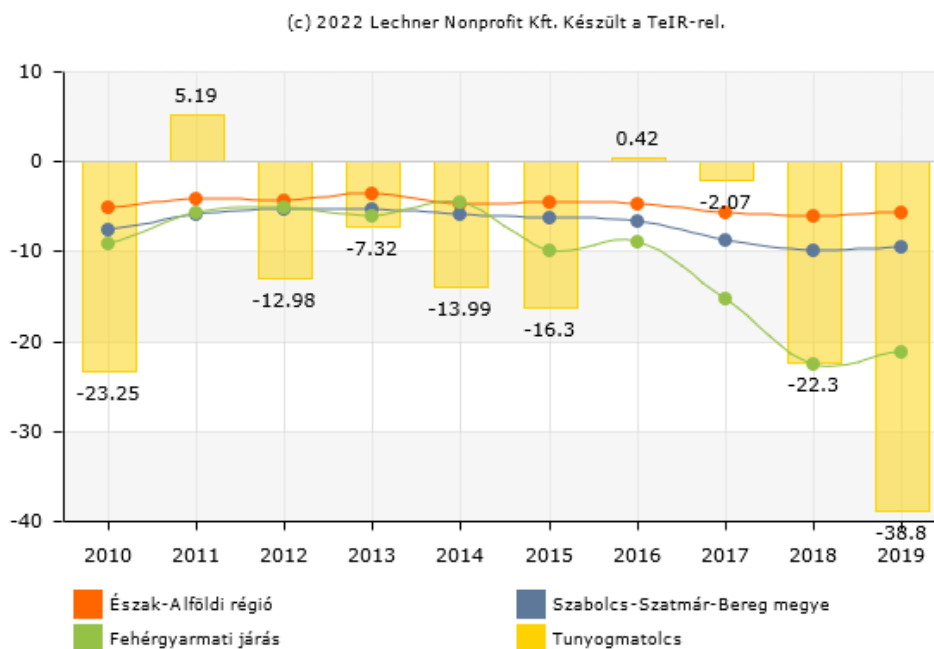
⁴ <https://www.volanbusz.hu/hu/menetrendek/telepules-szerinti-menetrendi-kereso/T#horgony>



A népmozgalmi adatok közül a természetes népmozgalom, azaz az élveszületések és a halálozások különbözete ezer lakosra vetítve inkább negatív volt – többen haltak meg, mint ahányan születtek –, majd 2017-ben pozitívrá váltott, és ugyan a következő két évben is pozitív maradt, de intenzíven csökkenő mértékben. A legnagyobb természetes szaporodást produkáló 2017 évben is csupán négy ezreléket megközelítő többlet mutatkozik (itt utalnék a közel egy százalékos, azaz tíz ezrelékes évenkénti lakónépességcsökkenés mértékére, hogy viszonyítható legyen Tunyogmatolcs esetében ez a „kiugró” év).



A másik népmozgalmi adat az el- és bevándorlások különbözete. Látható, hogy ezen a téren a település nettó lakosságvesztését könyvelhet el. Az alábbi vándorlási egyenleget bemutató ábrán nem látszik, de a mögöttes mozgalmak trendje különbözik: az odavándorlás egy 90-100 fős évenkénti sávban mozog, amelyet 2016 és 2017 tör meg 131, illetve 133 fővel; az elvándorlás mértéke viszont fokozatosan növekszik, egy 110-120 fős sávból indulva (2010-2014) elérte a 180 főt (2019). Azaz a két trend metszetében – amennyiben ezek nem törnek meg valamilyen okból – egy rövid távon kialakuló, dinamikusabb vándorlási veszteség áll.



Vándorlási egyenleg (ezrelék)

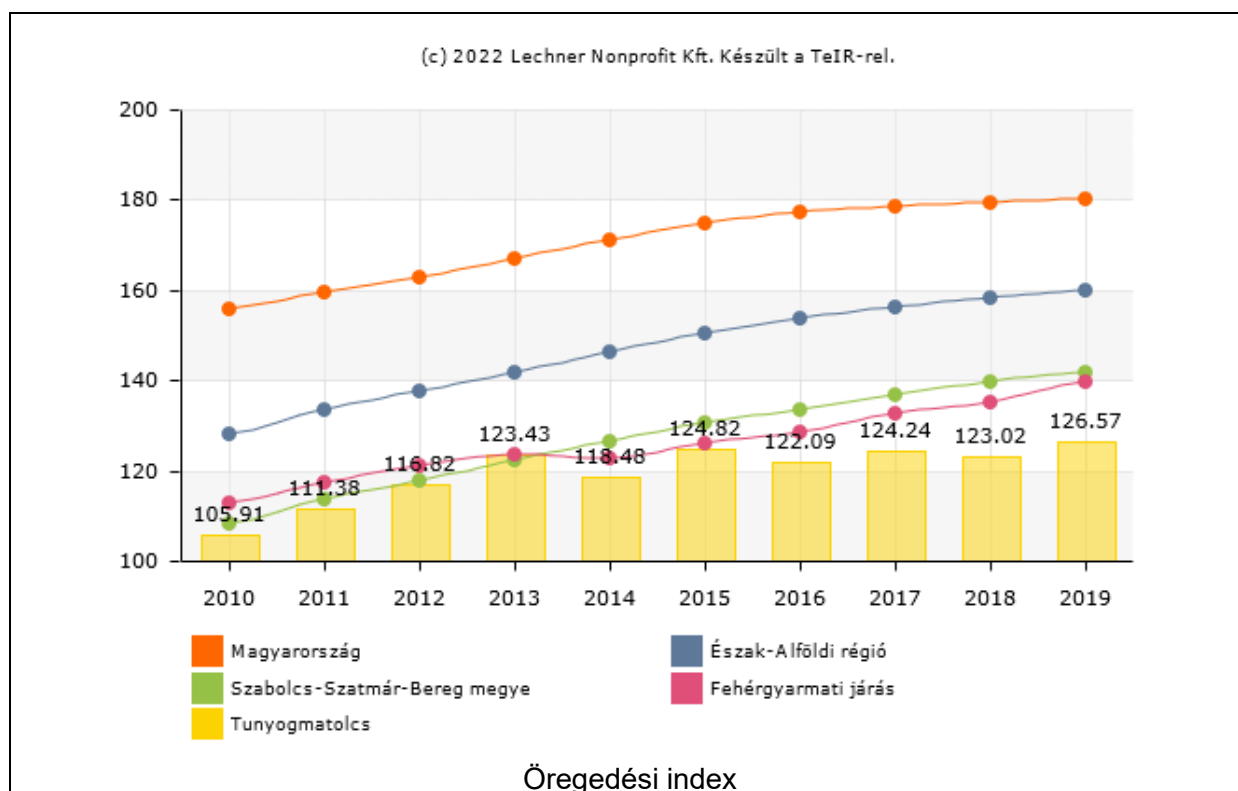
Fontos megemlíteni, hogy számos szabolcs-szatmár-bereg megyei településhez hasonlóan, a teljes lakónépesség alakulását Tunyogmatolcson is csak részben magyarázza a természetes szaporodás/fogyás, illetve a belföldi vándorlási egyenleg. Gondolunk itt például a 2010 és 2011 közötti, csaknem száz fős népességnövekedésre, egy olyan évben, amikor a természetes szaporodás negatív volt (tehát természetes okokból fogyott a népesség), illetve a belföldi vándorlási egyenleg csak igen enyhén pozitív (mintegy 13 fős vándorlási többletet jelez erre az évre). A különbség kizárólag a határon túlnyúló migrációból adódhat – ennek jellegzetessége pedig az, hogy a településen lakást vásárló, zömében kettős állampolgár betelepülők nem tartózkodnak életvitelszerűen a településen, illetve néhány év után a lakcímket is átteszik más, kedvezőbb helyzetű településekre. Ők azok a családok, akikre a település jelene és jövője szempontjából nem számíthat egy jövőbeni FETE program.

Tunyogmatolcs előregedő település – ez a kezdő adattáblából is kitűnik, miszerint a 15 év alattiak aránya 10 százalékponttal elmarad a 60+-os lakosok arányától. Az előregedés erősödő tendencia: a relatíve kisebb arányú gyermekkorúak aránya tovább csökken, a relatíve nagyobb súllyal jelen lévő idősök aránya tovább növekszik.

15 év alattiak aránya (2021)	15,4%
15 év alattiak létszámának változása 2021/2012 (%)	80%
60 éves és idősebbek aránya	24%
60 éves és idősebbek számának változása 2021/2012 (%)	106%

Mindezekkel együtt is ki kell emelni, hogy Tunyogmatolcs előregedése – már ami az öregedési index mutatójával kirajzolható – elmarad a hazai trendektől, sőt, 2015-től kezdődően

leszakadni látszik azokról; az öregedési index növekedésének intenzitása enyhül, míg a járás, a megye és a régió öregedési indexe továbbra is erősebben emelkedik. Számottevőbb enyhülés az országos adatban mutatkozik, ám az eleve már extrém magas.



A 2001-es népszámlálás során a település lakosságának 96%-a magyar, 4%-a cigány nemzetiségűnek vallotta magát. A 2011-es népszámlálás során a lakosok 85,4%-a magyarnak, 15,1% cigánynak, 0,2% ukránnak mondta magát (14,6% nem nyilatkozott).

A HEP információ szerint a szegregátumokban közel 650 roma él, illetve sporadikusan vannak bekötözők is a településen, ez alapján a lakosság minimálisan 25 százaléka roma. Az interjún elhangzott, hogy 100 iskolás gyermekből 85 roma, de ez a szabad iskolaválasztás miatt nem biztos, hogy demográfiai arányt jelez – az intézmény spontán szegregációját viszont igen.

A vallási megoszlás a következő volt: római katolikus 2,9%, református 68,1%, görögkatolikus 1%, evangélikus 0,3%, felekezeten kívüli 6,1% (19,1% nem válaszolt).

1.1.6. Helyi fejlesztések

Az Önkormányzat lakhatási szempontól releváns, nyertes pályázatait:

Cím	Pályázati azonosító	elnyert támogatás
Északkelet Magyarországi szennyvízelvezetési és kezelési fejlesztés 1.	KEHOP 2.2.2-15-2015-00001	
Bölcsődei férőhelyek kialakítása, bővítése	TOP-1.4.1-19-SB1	294 977 085 Ft
Tunyogmatolcsi Óvoda bővítése, felújítása	TOP-1.4.1-15-SB1	167 173 862 Ft
Gyerekesély programok infrastrukturális hátterének kialakítása Tunyogmatolcson	EFOP-2.1.2-16-2018-00108	14 972 954 Ft

	Biztos Kezdet Gyerekház	EFOP-1.4.3.-2017-00122	40 000 000 Ft
	Települési Környezetvédelmi Infrastruktúra Fejlesztések Tunyogmatolcson a Széchenyi és Rózsa S. utcák csapadékvíz elvezetésének kialakítása.	TOP-2.1.3-16-SB1-2017-0001	332 000 000 Ft
	Humán szolgáltatások Fejlesztése Fehérgyarmaton és térségében	EFOP-1.5.3-16-2017-00113	493 190 518 Ft
	Kommunális eszköz beszerzése Tunyogmatolcs Község Önkormányzat	MFP-KOEB /2021	7 208 152 Ft
	Felhívás címe: Faluházak felújítása Tunyogmatolcs Község Önkormányzat	MFP-FHF/2020	49 786 643 Ft

Forrás: https://www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso; <https://kormany.hu/miniszterelnokseg/magyarfaluprogram>

A fejezet célja, fő következtetései

A település fogyatkozó népességű, az elvándorlás lassan erősödik. Saját munkaerőpiaca kicsi, a közeli kisközép városok kínálnak lehetőséget (Fehérgyarmat kevesebbet, Mátészalka többet). A gazdaság mezőgazdasági, és az ahhoz kapcsolódó feldolgozóipari jellegzetességekkel bír – ennek válsága, szerkezeti átalakulása (az alacsonyabb profitot jelentő, de munkaigényes, tehát a lakosság és ezen belül a célcsoport jövedelemszerző képessége szempontjából kedvezőbb zöldség-gyümölcsstermesztés rohamosan visszaszorul, az egyre inkább profitábilis, minimális munkaigényű szántóföldi gabonatermesztés előretör) a térség és a település munkaerőpiacát rendkívül hátrányosan érinti.

Következtetések a település...

...térségi pozíciója tekintetében:

- rossz pozíció: nincsenek helyben munkahelyek és nincsen helyben elegendő szolgáltatás, és a térségi munkaerőpiac és szolgáltatások nehezen érhetőek el, a közlekedési viszonyok kedvezőtlenek, az útviszonyok rosszak, és a közösségi közlekedés nem megfelelő;
- **közepes pozíció: helyben viszonylag elégségesek, illetve a közelben elérhetőek a szolgáltatások, a munkaerőpiac viszont nehezebben érhető el. Ha van is munkahely a közelben, az nem kompatibilis a célcsoport munkavállalási képességeivel;**
- jobb pozíció: a munkaerőpiac viszonylag könnyen elérhető, vannak a közelben megfelelő munkahelyek, illetve jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik a település, és a szolgáltatások is elérhetőek.

...vegyes társadalmi szerkezetének fenntarthatósága tekintetében:

- gettósodó település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya nő a településen belül, a nem roma háztartások nagy arányban elköltöznek a településről. A települése lakossága jellemzően stagnál vagy nő;
- billegő település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya egyharmadnál magasabb, de kevesebb, mint a település lakosságának fele. A magasabb státuszú háztartások elköltöznek a településről. A település lakossága jellemzően enyhén csökken;
- **jobb státuszú, vegyes összetételű település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya alacsonyabb, a nem roma lakosság közül a fiatalok egy része**

elköltözik a településről, vannak olyan családok is, akik visszaköltöztek. A település lakossága stagnál.

1.1.1 A település szerkezetének leírása (fél oldal)

A fejezet tartalma

A település központja és a szegregátumok állapota, a szilárd útburkolattal való ellátottság, közművek rendelkezésre állása, a helyi adottságok alapján hol, melyik településrészen vannak a legkritikusabb (külön: árvizes részek) és a fejlesztendő részek. Szegregátumok száma és elhelyezkedése. Van-e a településen elég lakható ingatlan, van-e elég felújítható ingatlan a településen, hogyan alakultak a lakóingatlan adás-vételek az elmúlt években.

A község infrastrukturális feltételei kedvezőek. A villamos-energia és ivóvízellátás megoldott, a gázhálózatra a község jelentős része rácsatlakozott. Szennyvíz csatorna 2018-ban szinte teljes mértékben kiépült a településen, a Liszt F. utca kivételével. A belterületi önkormányzati utak felújítása, illetve aszfaltozása folyamatosan történik pályázatok útján. A rendszeres hulladékgyűjtés valamennyi lakásra kiterjed.

Településen hajléktalanság nincs. Az elégtelen lakhatási körülmények, veszélyeztetett lakhatási helyzetek abból adódnak, hogy fennálló családi kapcsolatok megbomlanak, megromlanak és a lakástulajdonnal nem rendelkező egyén ismerősei segítsége, által keres menedéket. Abban az esetben, hogy ha semmiképpen nem megoldható a településen a lakhatása a mátészalkai hajléktalanszálló nyújt átmeneti megoldás.⁵ Azaz valóban igaz, hogy a településen hajléktalanság nincs, ugyanakkor hajléktalanság képződhet, képződik, amely más város ellátórendszerébe csatornázódik át – de a megoldást a helyi beavatkozás jelentené.

A lakhatási feltételeket a lakásfenntartási támogatásokkal segíti az önkormányzat. A lakhatás elősegítése érdekében fűtési támogatás állapítható meg annak a tulajdonosnak, bérlőnek, vagy szívésségi lakáshasználónak az általa lakott lakásra tekintettel, ahol az egy háztartásban élők egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 250%-át és a háztartás egyikének sincs vagyona. A támogatást 6 hónap időtartamra, október 01-től - március 31. napjáig kell megállapítani. A megállapított támogatás összege, a megjelölt időszakra vonatkozóan havonta 5.000 Ft.

Az önkormányzatnak nincs tudomása olyan családról, aki túlzott eladósodottság miatt ingatlanát elvesztette, vagy kilakoltatása folyamatban lenne, azonban egyre nő az ún. védendő fogyasztók száma településünkön.⁶

Településen jelen lévő közműszolgáltatók:⁷

- Elektronet Elektronikai és Telekommunikációs ZRT.
- Magyar Telekom Távközlési NyRT.
- OPUS TIGÁZ Gázhálózati ZRT.
- OPUS TITÁSZ Áramhálózati ZRT.
- Tiszamenti Regionális Vízművek ZRT.

⁵ Helyi Esélyegyenlőségi Program

⁶ Helyi Esélyegyenlőségi Program

⁷ <https://ekozmu.e-epites.hu/alkalmazas/lakosság/menu/terkep/tajekoztatás/kozmu/terkep>

1.2.1 Szegregátum, szegregációval veszélyeztetett terület, elhelyezkedése a településen belül

Kadét Ernő és Varró Gabriella tanulmánya alapján Tunyogmatolcson három szegregátum található:⁸ Ezt alátámasztja a Lechner adatbázis térképe is.

Település	Szegregátum 1. neve	szegregátum 2. neve	szegregátum 3. neve
Fehérgyarmat	Szegregátum_1. (Arany J. u. - Zöldfa u. - településhatár - Árpád u. - Bercsényi u.)		
Kölcse	Dankó utca		
Milota	Rákóczi u		
Penyige	Alkotmány utca (cigánysor)		
Sonkád	Móricz Zsigmond utca	Új Élet utca	
Szatmárcseke	"Cigánysor"		
Tiszabecs	„szegregátum"		
Tizsakóród	Szabadság utcai telep		
Tunyogmatolcs	Rózsa Sándor utca "Rózsadomb"	Toldi Miklós utca	Liszt Ferenc és Dankó utcák
Túristvándi	Petőfi u.		
Vámosoroszi	„A település egy szegregátum"		

Helyi Esélyegyenlőségi Program Tunyogmatolcs községben 2 telep/szegregátum létezését rögzíti. Az egyik a matolcsi részen, a vasútállomáson túl található Liszt Ferenc és Dankó utcák, a másik a tunyogi részen található Rózsa Sándor utca, az ún. Rózsa-domb. A két telepen közel 650 fő él, valamennyien roma származásúak.

A villamos-energia és ivóvízellátás megoldott, a gázhálózat azonban csak az egyik telepen, - a Rózsa Sándor utcán van kiépítve, a matolcsi részen sajnos nincs. Az utak szilárd burkolattal vannak ellátva. 2006. évben a roma integráció keretében a Dankó utcából 5 családot sikerült beköltöztetni a faluba.

A munkanélküliség a szegregátumban eléri a 90-95%-ot. A családok fő bevételi forrása a családi pótlék, különböző szociális és munkanélküli ellátások. A roma származású gyermekek nagy része olyan családba születik és él, amelyeket sajátos szegénységi szubkultúra jellemez. A családjaikban nincs kereső családtag, rossz lakás és egészségügyi viszonyok, a higiénés szokások hiánya, káros szokások és szenvedélyek kialakulása, a kommunikációs és az önérvényesítés alacsony szintje tapasztalható. A fiatalkorú várandósok aránya náluk a legmagasabb, sok tizenéves fiatal még be sem tudja fejezni az általános iskolát már anyuka válik belőle.

A település peremterületein egyre több roma család jelenik meg. Ezek a lakások már nem annyira értékesek és könnyebben megvásárolhatók az alacsonyabb jövedelműek számára. Ezzel viszont a környezetében lévő lakások értéke is csökken. A lakosság területi átrendeződésére jellemző, hogy minden évben egy-két család költözik a szegregátumokból a

⁸ Kadét Ernő-Varró Gabriella: A roma lakosság hozzáférése az uniós fejlesztési forrásokhoz-Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

belterületre. Egyelőre ez a folyamat még nem jelentős, azonban egy esetleges újabb szociális lakástámogatás felerősítheti.⁹

Az interjún további, kiegészítő információk kapcsolódtak a szegregátumokról alkotott képhez. Elhangzott, hogy a szegregátumokban magyar cigányok (romungrók) élnek. Ez a telep a tunyogi részen van. A Rózsán nincsenek nagyon lelakott házak, abban inkább az idősek élnek. A falusi CSOK-ot is igénybe vették itt néhányan. Van olyan, aki beköltözött ennek kapcsán a faluba, de vannak, akik ott a telepen belül maradtak a lakhatási támogatást felhasználva. 55 család él itt, kb. 35-40 ingatlanban. C1-es típusú házak találhatóak ebben a szegregátumban, és itt a legrosszabb állagú a lakásállomány.

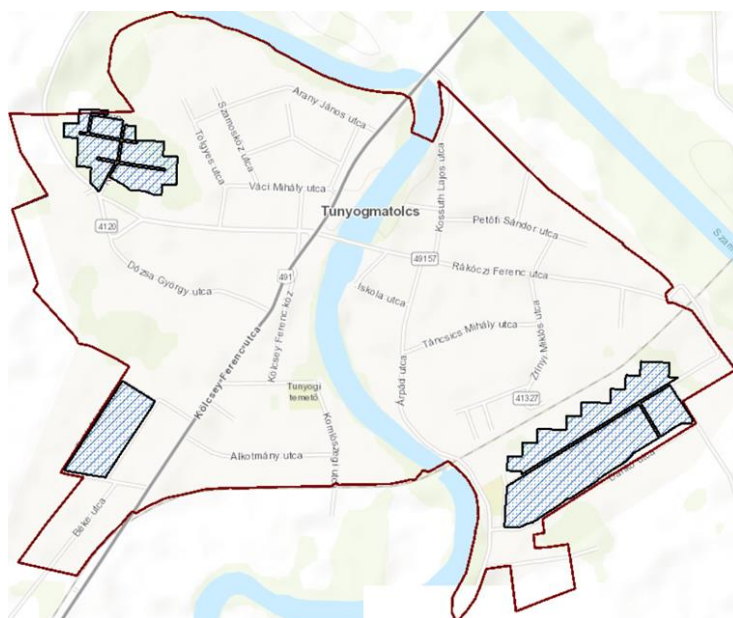
A Dankó utca lassan felszámolódtott, az idősek kihaltak. Nem él már ott senki.

A Liszt utca Matolcson van. Az 1970-es árvízig magyar lakta terület volt. Egy magyar idős férfi lakik még ott, jelenleg 26 család él itt, 20 házban. Egy leromlott állagú ház található itt, abban nem laknak.

A Toldi utcán vegyesen laknak a családok. Viszonylag békés az együttélés a családok között. 55 család él kb. 40-45 lakában. A vihar gyakran ezt a részt kapja, tetőt rongál, tűzfalat borít.

A telepeken élők nem keverednek egymással.

Szegregátum, szegregációval veszélyeztetett terület



1.2.2. Település infrastruktúrája

Lakások száma (2019)	940
----------------------	-----

⁹ HEP

Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019)	854
Közcsatornába bekötött lakások száma (2019)	727
Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	904
Gázszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	640

A település vezetékes vízzel, gázzal, villamos energia hálózattal, telefonhálózattal ellátott. A kommunális hulladékiszállítás szintén megoldott. A szennyvízkezelést 1995. évben megvalósult szennyvíztisztító telep biztosította, az akkori szennyvízhálózatra az Önkormányzat intézményei és mintegy 200 lakás volt rácsatlakozva. A 2018. évben befejeződött pályázattal viszont már a település szinte egészén – a Liszt F. utca kivételével – kiépült a szennyvíz hálózat, valamint a szennyvíztisztító telep bővült.¹⁰

1.2.3. Lakásállomány

KSH adatok a Nyitó adattáblából:

Lakásszám (2011)	940
Üres lakások száma (2011)	76
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	467
Lakásszám a szegregátumban (2011)	126
Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	467
Lakásszám szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	126
Lakások száma (2019)	940
WC nélküli lakások száma (2019)	169
Vályogházak alapozás nélkül (2011)	3
Medián lakásár, Ft (2019 és 2020 adásvételei alapján)	4 000 000 Ft
Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen)	57

Településen kb. 930 lakás található. A lakosság szinte teljes egészében saját tulajdonú lakásban él. A lakások közel 20%-a tekinthető alacsony komfortfokozatúnak. Sajnos az utóbbi időben megnőtt a kihalt, üres és eladó otthonok száma, mely kb. 70 lakást jelent. Ennek az az oka, hogy sok egyedül élő idős ember meghalt, a családtagok, gyermekek elvándoroltak, máshol élnek, s nem kívánnak visszajönni településre. Az önkormányzat tulajdonában is van több ingatlan, de szinte valamennyi régen lakásként funkcionáló házban közösségi funkció van tervezve. Két szolgálati lakás van, ahol jelenleg 2 fő lakik, Egyéb szociális jelleggel vásárolt lakás 1 db, ahol 5 fő lakik. A korábban szolgálati lakásként funkcionáló házban Biztos Kezdet Gyerekház kezdte meg működését.

Szociális bérlakás az önkormányzat tulajdonában jelenleg nincs. Korábban a roma integrációs program keretében a szegregált területről a település belterületére költöző családok 5 szociális

¹⁰ Helyi Esélyegyenlőségi Program

bérlakásban éltek, de mára mindenkinek a tulajdonába került. Egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok nincsenek a településen.¹¹

Az interjú további kiegészítő, pontosító információkkal szolgált. Elhangzott, hogy bár 4-5 éve még volt 70 üres ház, most nincs ilyen. Sokan hazaköltöztek Budapestről, a fiatalok itt vesznek házat, itt alapítanak családot, ukrainai magyar családok is vettek házakat, de Fehérgyarmatról is kiköltöztek már többen. Közel van Fehérgyarmat és Mátészalka, a Holt-Szamos is vonzó. Így az eladó házak két héten belül elkelnek. Jelenleg kb. 10 ház van, amelyben nem laknak.

Ugyancsak elhangzott, hogy ha egy cigány család „beköltözik a faluba”, a magyar lakosság nem lelkes a változás miatt, de alapvetően a beköltöző család válogatja. De nem sokáig maradnak, sokan visszaköltöznek a telepi környezetbe. Aki azonban beilleszkedik, az már szeretne életmódot is váltani.

Következtetés a településre jellemző területi szegregáció jellegének és mértékének tekintetében:

- az egész település szegregátum;
- a településen belül a szegregált részek a település nagyobb részét teszik ki;
- településen belül a szegregált részek a település jelentős hányadát, de kevesebb mint felét teszik ki,
- **településen belül csak kisebb szegregált részek vannak;**
- a szegregátum a fő településtesttől távolabb, elkülönült településrészként helyezkedik el;
- nincs szegregált rész a településen.

Lakhatással kapcsolatos fejlesztések (fél oldal)

A fejezet tartalma

A településen történt lakhatással kapcsolatos fejlesztések, amelyeket az elmúlt 10-15 évben valósítottak meg, külön hangsúllyal a 2014-2021 uniós programozási időszak EFOP telepprogramjára, esetleg az előző időszak TÁMOP telepprogramjára. A megvalósított programok eredményei (új, felújított lakások, bérlakások elosztásának módszere: milyen célcsoportoknak, milyen kiválasztással). A lakhatási körülmények javítását célzó szoft programokkal kapcsolatos vélemények feltárása is szükséges.

Egy szolgálati bérlakás van a településen, egy pedagógus lakik benne. Ez a ház a régi iskola mellett található. (A HEP még kettőről tesz említést, de az egyiket már kivonták az ilyen jellegű hasznosítás alól.)

Az önkormányzat rendelkezik tapasztalattal ezen a téren, hiszen volt pályázat keretében megvalósított szociális bérlakásprogramjuk, amely ingatlanok (5 db) immár átkerültek a benne lakó családok tulajdonába.

A lakhatási feltételeket a lakásfenntartási támogatásokkal segíti az önkormányzat.

¹¹ Helyi Esélyegyenlőségi Program

Az önkormányzat perspektívája és szerepvállalási készsége a programban (fél oldal)

A fejezet tartalma

Együtműködő, nem együtműködő, mennyire támogatja a településen belüli mobilizációt (szegregátumból kifelé, ha releváns) illetve a településről történő kifelé mobilizáció blokkolásához fűződik-e valamilyen érdeke? (pl. gyerekszám csökkenése a helyi intézmények működése miatt kockázatos, településüzemeltetéshez kapcsolódó közmunka, egyéb függőségi rendszerek)

Az önkormányzat korábban is valósított meg szociális bérlakásprogramot.

Ahogy az interjú során is megfogalmazódott, szociális bérlakásra lenne igény, de a település vezetői és szakemberei nem tudják, mennyi lenne az ideális lakásszám. Ahogy fogalmaztak: Tunyogmatolcson „mindennek rendje van”, mindenki igyekszik azon, hogy a megfelelő lakhatása meglegyen.

Elhangzott, hogy ilyen bérlakás szolgálati bérlakás jelleggel jó lenne.

A fejezet célja, fő következtetései

Következtetések az önkormányzat együttműködési készségét illetően:

- a bérlakásfejlesztéseket az önkormányzat alapvetően elutasítja;
- **a bérlakásfejlesztésekkel szemben erős fenntartásai vannak (mivel eredendően konfliktusforrást lát benne), de ha kontrollálhatja, hogy hol és kik számára valósul meg, illetve a település egésze számára is látja az előnyét, akkor esetleg érdekeltté tehető benne;**
- a bérlakásfejlesztéseket támogatja, a lakáskörülmények javításának és a településfejlesztésnek az eszközét látja benne.

A lakosság helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Foglalkoztatottság és jövedelmek szintje a célcsoport tekintetében: milyen típusú munkákat végeznek (közfoglalkoztatottság, alkalmi/idegymunkák, hetelés, stb.), milyen jövedelemért, ezekben körülbelül hány fő érintett. Legfőbb szociális problémák (élethelyzetek, devianciák, eladósodottság, uzsora, perspektívák, mely szolgáltatásokhoz nem férnek hozzá, nem megfelelő minőségű szolgáltatások). Családok szociális helyzetük szerinti besorolása.

Nyolc általános iskolai végzettséggel általában mindenkinek rendelkezik. Az OKJ-s képzések haszna sajnos nem érzékelhető, nem hasznosítják a munkaerőpiacon. A képzések minősége erre nem alkalmas.¹²

A település közfoglalkoztatási mutatója nagyon magas volt 2017 évet megelőzően, ezt követően viszont jelentős csökkenés következett be a közfoglalkoztatottak számában, az

¹² interjú

utóbbi két évben már nem éri el a 10 százalékot. A munkanélküliségi mutatókkal egybevetve az mondható, hogy Tunyogmatolcson szükség lenne egy picit nagyobb volumenű közfoglalkoztatásra.

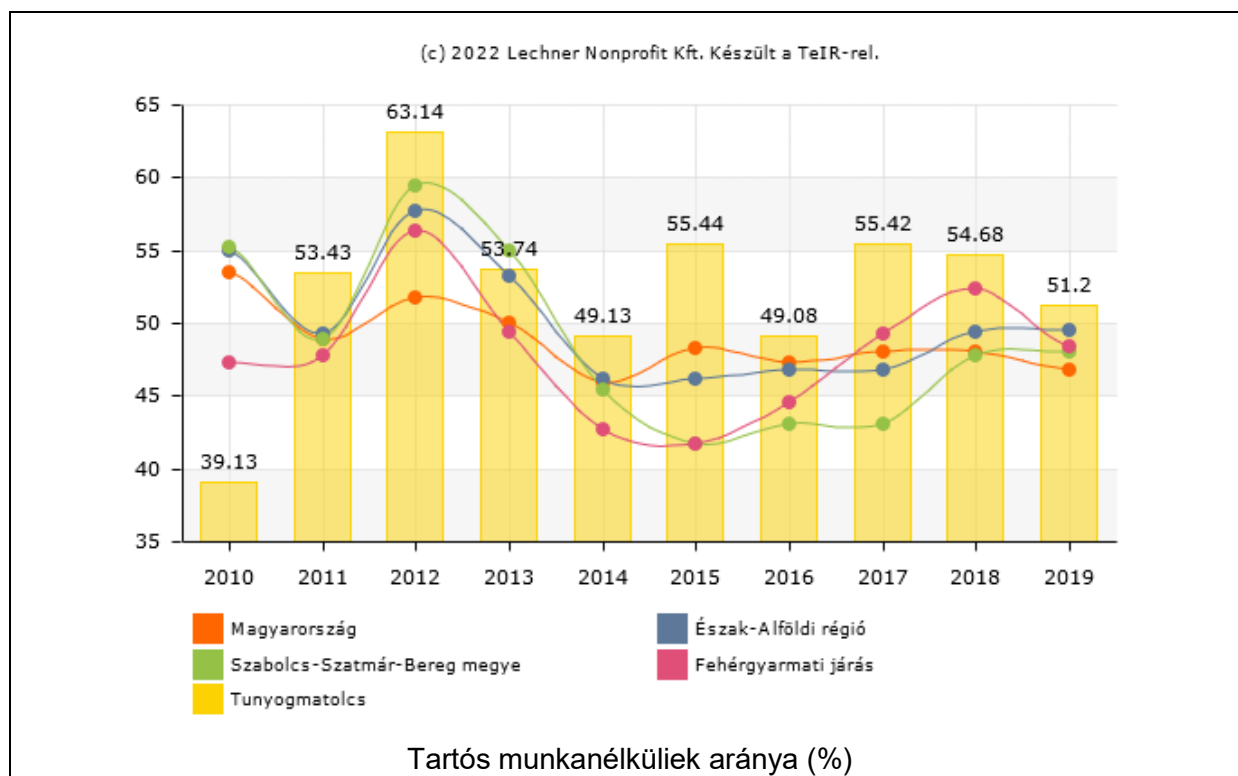
1. táblázat Közfoglalkoztatás

Közfoglalkoztatásban részt vevők havi átlagos létszáma *										
Tunyogmatolcs	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	2022 01 - 3. hó
Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása	20	52	53	105	72	35	29	18	19	16
Országos közfoglalkoztatási program támogatása	17	27	53	58	56	43	35	30	27	24
Járási startmunka mintaprogram támogatása összesen	62	118	135	113	119	117	112	110	99	100
-- Mezőgazdaság	40	61	48	43	45	43	43	41	36	37
-- Helyi sajátosságokra épülő közfoglalkoztatás	-	12	24	15	15	15	15	15	14	14
-- Szociális jellegű program	21	45	63	54	59	59	55	54	49	49
-- Egyéb startmunka mintaprogram	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-- Magas hozzáadott értékű program	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mindösszesen	99	197	241	275	247	195	176	159	145	140
Közfoglalkoztatási mutató	5,82%	11,58%	14,39%	16,64%	14,97%	11,97%	11,03%	10,26%	9,45%	9,11%
Ellátásban nem részesülő álláskereső száma zárónapon	143	103	111	82	47	44	47	67	60	50
Álláskeresői ellátásban részesülő álláskereső száma zárónapon	15	13	20	16	25	28	34	37	40	40
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő álláskereső száma zárónapon	158	101	80	80	107	91	68	63	72	83
Regisztrált álláskereső száma zárónapon	316	217	211	178	180	163	149	166	172	172
-- Ebből tartós álláskereső	132	56	44	49	42	41	38	42	55	63

Közfoglalkoztatásban részt vevők havi átlagos létszáma *										
Tunyogmatolcs	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	2022 01 - 3. hó
Nyilvántartott álláskeresők relatív mutatója	18,57%	12,75%	12,57%	10,77%	10,89%	10,01%	9,33%	10,76%	11,19%	11,22%
Munkavállalási korú (15-64 éves) népesség száma	1 699	1 699	1 678	1 654	1 649	1 631	1 600	1 546	1 536	1 536

http://kozfoglalkoztatás.bm.hu/statisztika/terkep/_FEHE041.HTM-letöltés: 2022.05.26.10:34

A munkanélküliek aránya közepes-magas – az országos arány duplája, de megfelel a járási nívónak. A munkanélküliség közvetlen és közvetett negatív hatásait súlyosbítja, hogy a tartós munkanélküliek aránya meghaladja az 50 százalékot (a 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek az összes munkanélküli százalékában). A tartós munkanélküliség súlyosabb formában jelenik meg Tunyogmatolcson, mint a járásban, megyében, régióban és az országban.



2. táblázat A nyilvántartott álláskeresők száma (2022. 05. 20-i állapot szerint)-

Nyilvántartott összes	365 napnál hosszabb ideje	Járadék típusú ellátás	Segély típusú ellátás	FHT, RSZS	Munkavállaló korú népesség ¹³	Relatív mutató % ¹⁴	Arányszám ¹⁵
164	61	20	25	74	1 536	10,68	2,89

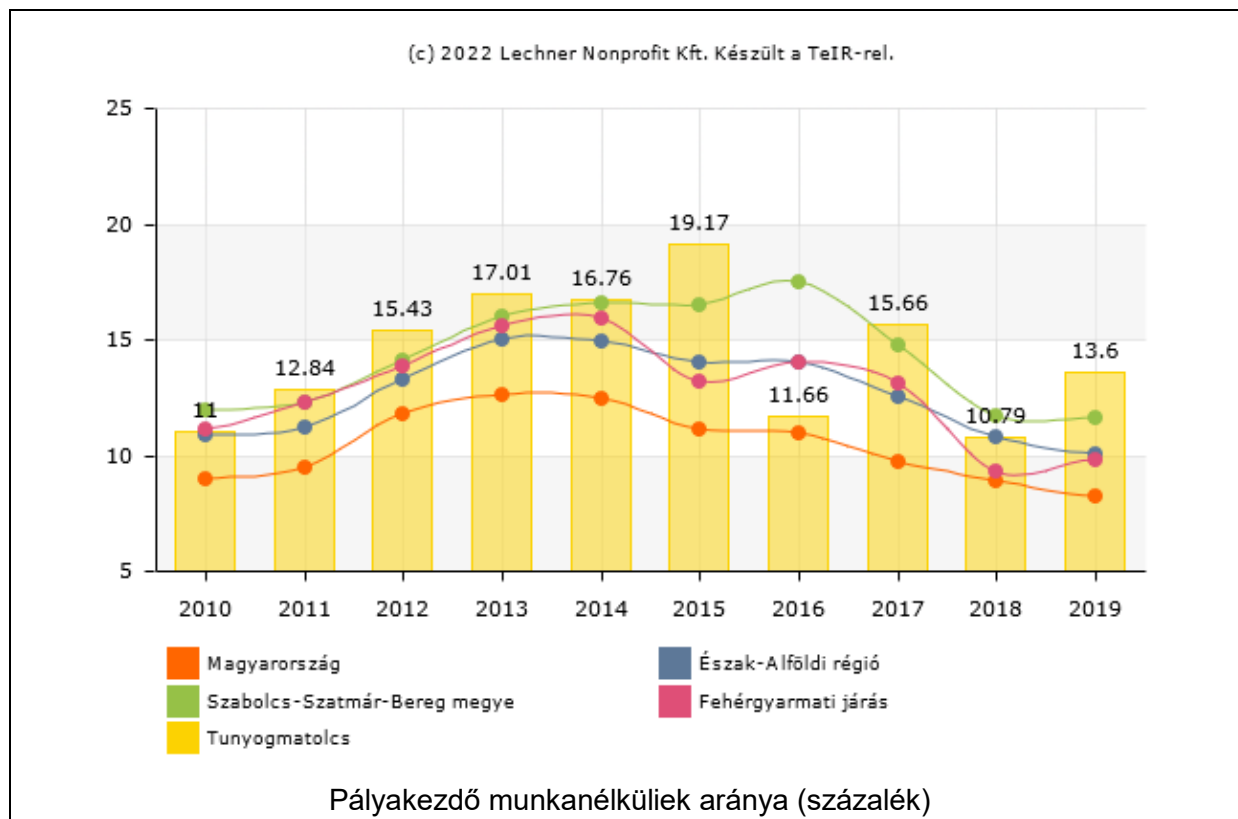
Forrás: https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/2/2/6/5/doc_url/T01_2022_05.pdf-letöltés:2022.05.26.10:58

¹³ Munkav. korú népes. fő - a KSH népszámlási ill. népességyilvántartási adatai az előző év január 1-i állapot szerint. (15-64 éves férfiak és 15-64 éves nők száma)

¹⁴ Relatív mutató - a nyilvántartott álláskeresők a munkavállalási korú népesség %-ában

¹⁵ Arányszám - a relatív mutatóhoz az országos relatív mutatóhoz viszonyított aránya

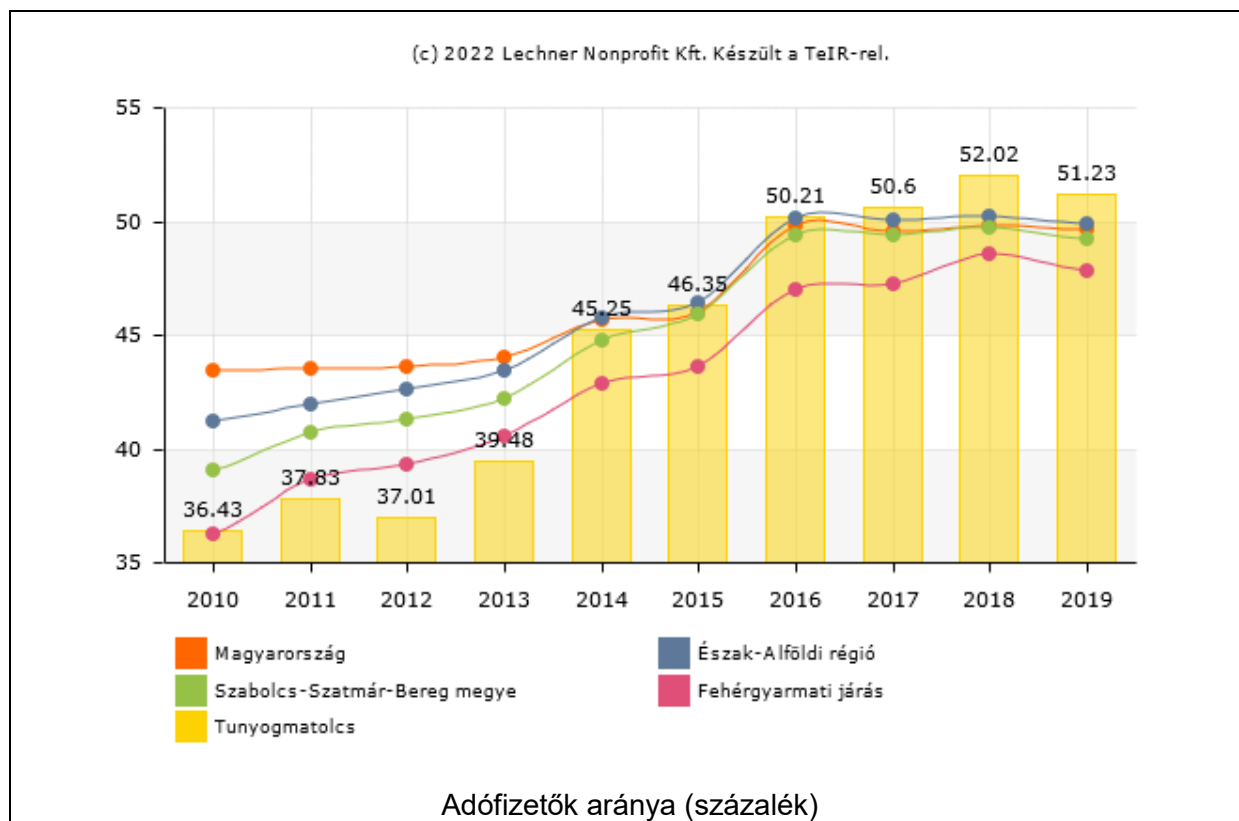
A pályakezdő munkanélkülei aránya ugyancsak meghaladja a térségi, területi arányokat. Emellett az ellátásban nem részesülő munkanélküliek aránya is extrém magas, 40 % körüli. Azaz Tunyogmatolcson összességében a munkanélküliség és az azzal összefüggésbe hozható komplex problémahalmaz fokozottabban van jelen, mint a járásban, megyében, stb.



Az SZJA alapot képező jövedelemmel rendelkezők száz állandó lakosra vetített száma öröndetesen növekszik Tunyogmatolcson. A pozitív helyzetképet tovább erősíti, hogy a település ezen a téren egy olyan trendbe állt bele, amelynek révén 2016-2017 után a települési adófizetők aránya meghaladta a járási, megyei, regionális, sőt, az országos arányokat is. Ahogy azt az interjú során is megemlítették, az utóbbi években többen elmentek a gyárakba dolgozni, ami kicsit emelte az életszínvonalat.

Jövedelmi helyzet

Év	Az SZJA adófizetők száma	Az SZJA adófizetők közül a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozók
	az állandó népesség %-ában (TS 059)	az állandó népesség %-ában (TS 060)
2015	46,35	53,04
2016	50,21	52,53
2017	50,60	48,42
2018	52,02	45,63
2019	51,23	33,18
2020	n.a.	n.a.
Forrás: TeIR, KSH Tstar		



Az inaktív emberek között nagy arányban fordulnak elő az alacsony iskolai végzettségűek, a megváltozott munkaképességűek és a romák. A HEP szerint a munkaerő-piacra jutás fő akadályai: az alacsony iskolázottság, a tartós munkanélküli létből fakadó motivációs problémák, a társadalmi előítélet jelenléte. A roma nők iskolai végzettsége, foglalkoztatottsági szintje, jövedelme még a roma férfiakénál is jelentősen alacsonyabb. Tunyogmatolcs község lakosságának nagy hányada szociális, családtámogatási ellátásból, nyugdíjból és nyugdíjszerű ellátásból él. Az országos átlaghoz viszonyítva alacsonyak az ellátások, mert az ellátottak túlnyomó többsége termelészövetkezeti tagsága után szerzett nyugdíjat, ami szezonális munka lévén kevés szolgálati időt és kevés jövedelmet adott. A település lakosságának mintegy kb. 70 %-a nehezen él, megélhetési gondokkal küzd.¹⁶

A település öregedési indexe mutatja, a település fokozatosan elöregedő. Az idősek fokozott ellátására, segítségére van és lesz szükség a jövőben. Az iskolás gyermekek jelentős részét a szülők a városi iskola közelsége miatt Fehérgyarmatra íratják be, ezzel a helyi iskola kerül egyre hátrányosabb helyzetbe.¹⁷

Fiatalkorú terhesség 1-2 esetben előfordul. Családonként egy-két gyermek, vagy 3 gyermek a jellemző a romáknál is. Egy családnál van hat, egynél 8 gyermek, ebből is látszik, hogy ez a nagy gyermekszám nem gyakori.

¹⁶ Helyi Esélyegyenlőségi Program

¹⁷ Helyi Esélyegyenlőségi Program

A szegregátumon kívül is vannak olyan családok, akik megélhetési nehézségekkel küzdenek: alkoholizmus, tartós betegség, fogyatékoság, az alacsony jövedelem miatt. Több háztartásban vannak jelen ezek a problémák a településen.

Az alkoholizmus kevésbé van jelen, de a drog bekerül a faluba. Az alacsony jövedelműek nem tudnak drogot sem vásárolni.

Szabálysértések előfordultak, de csökken a számuk. Vannak kulcsfigurák, akik, ha nincsenek börtönben, akkor indukálják a konfliktust.

A magyar gyerekeket már az óvodából is Fehérgyarmatra viszik a szülők, ennek következtében az oktatási intézmények spontán módon szegregálódtak. Jelenleg 100 iskolás gyermekből 85 roma. A helyiek megítélése alapján kiváló pedagógusok tanítanak a tunyogmatolcsi iskolában.

Az iskolai, óvodai hiányzást a Covid-járvány erősen befolyásolta. Igazolatlan hiányzás kevés van, de igazolt igen sok. A távgyógyítást, a távrendelést kihasználva valótlán egészségügyi problémákkal maradnak távol az iskolától, és kérnek majd kapnak orvosi igazolást.

A roma családokban a szülőket a következtelen nevelés jellemzi. A szülői kompetenciák hiánya gyakori. A korai szocializációs hiányosságokat a helyi Biztos Kezdet ház próbálja kezelni.

Több, családba fogadott gyermek van, akiket a szülő távolléte miatt a család másik tagja fogadja be (kb. 10 család).¹⁸

A fejezet célja, fő következtetései

Családtípus	Családok száma
<u>Teljes nyomorban élő családok:</u> hosszabb távon is intenzív segítségre szoruló, alapvetően nincs munkaképes tagja a családnak, a család súlyos problémákkal küzd, tartós betegség/szenvedély-/mentális betegség jelen van. Teljes nyomorban élő család, akár magasfokú eladósodottság is jellemzi a családot. Ha van gyermek a családban, szülői kompetencia súlyosabb hiánya jelenik meg.	20 fő
<u>Minimális önfenntartó képességgel rendelkező családok:</u> megélhetési gondokkal küzdő család, de van olyan tagja, aki valamilyen szintű munkát végez, akár alkalmi/idénymunkát, akár közfoglalkoztatásban vesz részt. A gyerekekről alapvetően gondoskodnak. Fejleszthető a család munkaerőpiaci részvétele.	300 fő
<u>Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok:</u> viszonylag rendszeres munkával és jövedelemmel rendelkező család, ami nem feltétlenül jelent bejelentett munkából származik. Kiegyensúlyozottabb, rendszeres életvitellel rendelkeznek. Gyermeknevelési kompetenciáik viszonylag jók. Munkaerőpiaci részvétel fejlesztésére itt is szükség lehet.	400 fő

¹⁸ Interjú

A lakásállomány helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Épületek állapota, az életveszélyes, illetve kritikus állapotú házak számossága, aránya a településen, illetve a szegregátum(ok)ban. Tulajdonviszonyok elsősorban a segítségre szoruló családok körében (legális tulajdonviszonyok, mennyire jellemző albérlés, uzsora bérlet, szívességi lakáshasználat), ezek mértékének becslése. Lakóúrsági viszonyok vizsgálata (a statisztikai adatok és a valós helyzet összevetése). Üres ingatlanok, illetve megvásárolható ingatlanok (ház, telek) száma (kapcsolódóan az üres ingatlanok tulajdonosi viszonyai, tehermentesek-e, ténylegesen megvásárolhatók-e).

KSH adatok a Nyitó adattáblából:

Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019)	854
Közcsatornába bekötött lakások száma (2019)	727
Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	904
Gázszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	640

1. térkép eladósodottsági térkép



Forrás: <https://portal.lechnerkozpont.hu/apps/fete/>

Tunyogmatolcson az alapvető közszolgáltatások elérhetők, a vezetékes gázszolgáltatásban van kisebb elmaradás.

Fürdőszobával a szegregátumban lévő házak többsége ellátottak. A Rózsán van több olyan ház, ahol nincs fürdőszoba.

Sok helyen spórt vásároltak, és egyszerre főznek, fűtenek vele, bár a gáz is elérhető.

A tulajdonviszonyok nem tisztázottak. Van zsebszerződés, a hagyatéki ügyeket nem tisztázzák, kézen-közön adják-veszik az ingatlanokat.

Az úzsora az elmúlt években nem volt jellemző, a banki Provident tartozások viszont jelentősek. Az ingatlanra terhelt eladósodottság a szegregátumokban jellemző – a közszolgáltatás cégeinél felhalmozott hátralékok miatt soka eladósodtak, ugyanakkor a védendő fogyasztói státusz, és a kártyás mérőóra most már több családnál segít megelőzni a végletes eladósodást.

Adósságkezelés nincs a településen.

Lakásállomány-2020-Tunyogmatolcs	db
Egyszobás lakások száma	77
Kétszobás lakások (másfél szobásokkal együtt)	335
Háromszobás lakások (a két és félszobásokkal együtt)	376
Négy és több szobás lakások (a három és félszobásokkal együtt)	152
Lakásállomány	940

Forrás: TEIR

A településen a lakásállományra jellemző, hogy bőségesen kínálnak szobákat. A térségi jellemzőkhöz képest magasabb a két-és-fél – háromszobás lakások aránya, és viszonylag sok egészen nagy lakás is megépült a korábbi években.

A szegregátumokban is mérsékelten jelentkezik a zsúfoltság problémája – ez részben az alacsonyabb gyerekszámnak, részben a támogatott lakásvásárlásoknak köszönhető.

A fejezet célja, fő következtetései

Lakástípusok (a lakott lakások tekintetében):	Lakások száma
életveszélyes házak	4
jelenleg nem életveszélyes, de kritikus állapotú házak, amelyeket nem érdemes felújítani	20
nem életveszélyes, de rossz állapotú házak, amelyek felújítással még egy időre lakhatóvá tehetők (kb. 10 év),	50
jobb állagú házak, amiket érdemes modernizálni	400

A lakhatási beavatkozási terv

A lakhatási szegénység fő problémái (1 oldal)

A fejezet tartalma

Legfőbb lakhatási problémák összegzése a szegregációt, a közmű ellátottságot (közmű elérhetősége, közműszolgáltatásokból kikapcsolt lakások), a lakásállomány javítását, a tulajdonviszonyok rendezetlenségét, az eladósodottság problémáit is érintve.

A fejezet célja, fő következtetései

A fejezet célja, hogy összegezze a lakhatási diagnózis helyzetelemző fejezeteiben feltárt legfőbb lakhatási szegénységgel kapcsolatos problémákat és azok nagyságrendjét annak érdekében, hogy a szükséges beavatkozásokat meg lehessen fogalmazni. Az összegzés során mind a statisztikai adatokat, mind a becsléseket szükséges bemutatni, illetve a trendekre vonatkozó információkat is meg kell jeleníteni.

4.1.1. A település pozíciója, a népesség számára és összetételére vonatkozó trendek:

A település jó földrajzi pozícióban van, két nagyobb munkaerőpiaccal rendelkező városhoz is közel.

A település idősödő, fogyatkozó népességű, vándorlási egyenlege az utóbbi években enyhén pozitívrá váltott, a romák becsült aránya 20-25 százalék körüli.

4.1.2. A szegregáció foka és jellege, a településen belül milyen mobilizációs folyamatok voltak, ehhez a lakhatási programok hogyan járultak hozzá:

Három szegregátuma van a településnek, de ebből az egyik az idősök elhalálózása miatt gyakorlatilag megszűnőben van. Volt lakhatási program a településen, ez oldotta a lakásszegénység szorítását.

4.1.3. A közművek elérhetőségének és tényleges használatának mértéke a településen, illetve a szegregátumokban:

Az alapvető közművek (víz, áram) elérhetők. Az egyik szegregátum területén a gázszolgáltatás részben nem épült ki. A vezetékes gázt valószínűleg ott sem használják mindenhol, ahol rendelkezésre áll.

4.1.4. A jellemző lakhatási jogcímek települési szinten és külön a szegregátumokban: saját tulajdonú, magánbérleti (különös tekintettel a szerződés nélküli és uzsora bérletekre), önkormányzati bérleti jogviszonyban élő családok, illetve a szívdességi lakáshasználók köre:

A tulajdonviszonyok nem tisztázottak. Van zsebszerződés, a hagyatéki ügyeket nem tisztázzák, kézen-közön adják-veszik az ingatlanokat

A településen jelenleg egyetlen működő szolgálati lakás található.

Korábban volt 5 szociális bérlakás, amelyeket a lakók később megvásároltak, így jelenleg saját tulajdonú ingatlanokról van szó.

4.1.5. A túlzúsúfoltság problémájának mértéke:

A túlzúsúfoltság moderáltan van jelen még a szegregátumban is.

4.1.6. Az eladósodottság mértéke a célcsoport családjainak körében:

A Provident hitel miatt súlyos eladósodottság van jelen. Gyakori a közmű adósság is, több védendő fogyasztó van már a településen. Az eladósodottság a szegregátumokban koncentráltabban van jelen.

4.1.7. A lakóépületek fizikai állagával kapcsolatos problémák megjelenésének mértéke: életveszélyes és kritikus állapotban lévő lakóépületek nagyságrendje.

Nincs lakott életveszélyes ingatlan.

4.1.8. Eladó ingatlanok nagyságrendje a településen, mennyi ingatlanvétel történt és van folyamatban a FETE program számára

Az eladó ingatlanok száma az utóbbi évek felfutó kereslete miatt alig található a településen. A felkínált ingatlanok gyorsan, két hét alatt elkelnek.

Család-lakáshelyzet mátrix: elsősorban a segítségre szoruló családokra koncentrálva

Az alábbi mátrix kitöltésére nem tudunk vállalkozni, mert az adatközlő nem családokban, hanem főben próbálta megadni az adatokat, illetőleg a becslése rendkívül elnagyolt.

Családtípusok Lakástípusok	Teljes nyomorban élő családok	Minimális öfenntartási képességgel rendelkező családok	Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok	Adott lakástípusban a család helyzete szerint beazonosított családok száma összesen	Az adott lakástípusba tartozó családok száma összesen
azonnali életveszélyt jelentő lakás					
rossz lakásállag, még nem életveszély, de nem érdemes rajta semmit csinálni					

nagyon rossz állagú, de valami felújítással még egy ideig lakhatóvá tehető (5-10 év)					
olyan lakás, amit érdemes felújítani, modernizálni					
Adott családtípusban a lakhatási helyzet szerint beazonosított családok száma összesen					
Az adott családtípusba tartozó családok száma összesen					

Fő beavatkozási irányok kijelölése és priorizálási szintek leírása (2 oldal)

4.2.1. Adósságkezelés elindítása

Jelenleg még nem indult el a településen a FETE program. Az adósságkezelési szolgáltatás a település ismeretében kifejezetten indokolt.

4.2.2. Háztartásgazdálkodást, pénzbeosztás tudatosságát javító programok, melyek megalapozzák a magasabb szintű lakhatási költségek rendszeres fizetését.

A munkanélküliek nagy száma, ezen belül a tartós és az ellátatlan munkanélküliek magas aránya, az adósságok jövedelemcsökkentő hatása és az ebből fakadó munkaerőpiaci-perifériára való kényszerülés miatt ez a terület kiemelten fontos a településen.

4.2.3. Tulajdonviszonyok rendezése:

A szegregátumok területén általánosan jelen van ez a jelenség. Mindenképpen szükséges erről a tényezőről pontosabb és a lehető legkonkrétabb információt begyűjtenie a települési program megvalósítóinak, hogy hatékonyan felléphessenek ellene.

4.2.4. Magántulajdonú lakások felújításának segítésére kialakított program

Jelenleg ilyen program nem létezik a településen, vélhetően nagy szükség van rá – ahogy az interjún is elhangzott, az egyik szegregált rész kifejezetten kitett a viharkároknak.

4.2.5. Krízislakás létrehozása

A település méretéből és jellemzőiből fakadóan a krízislakhatás biztosítása indokolt lehet.

4.2.6. Bérlakásfejlesztés jobb minőségű lakhatási lehetőségek létrehozása érdekében az RRF program keretében.

Az önkormányzat pozitív tapasztalataival összhangban, szoros együttműködésben a kiinduló kvótaérték, vagy egy azt megközelítő érték reális lehet a településen.

Bérlakásfejlesztés beavatkozási terve (3-4 oldal)

A ténylegesen megvalósítható bérlakásfejlesztések megbecslése:

1. Krízislakások biztosítása:

A jelenlegi információk alapján valószínűsíthető a krízislakás iránti szükséglet, akár a településen, önálló megvalósításban is.

2. Bérlakásfejlesztések

A településen a jelenlegi viszonyokat figyelembe véve a javasolt kvóta is kitölthető lenne.

3. Más településre való mobilizáció

Jelenleg is erős a spontán mobilizáció. Hogy mennyire lesz mobilizálható, és kicsoda (milyen jellemzőkkel), szintén radikálisan megváltozhat, így a beavatkozási terület alaposabb kiismerése a jövőbeni megvalósítóra marad.

Bérlakás beavatkozások tervezését segítő mátrix: igények és lehetőségek szerint kialakítható megoldás típusok

	Településen belül meglévő lakás	Új lakásépítés településen	Mobilizáció (településen kívüli lakás)	Összesen
Lakottan veszi meg a program a család lakását és felújítja (a család benne marad)	2			2
Üres lakást vesz a program				
A létrehozott bérlakásba olyan család költözik,	0	0	0	0

akinek a megszűnt a lakhatása (lebontják, kilakoltatták)				
Túlzsúfolt lakásból szétköltöző család költözik be	2	2		4
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, de a program nem veszi meg a lakást	0	0	0	0
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, és a program megveszi a megüresedett lakást	2	2	0	4
Összesen	6	4	0	10

3. táblázat A bérlakásfejlesztés nagyságrendjét módosító tényezők a települési diagnózis alapján, mutatókkal

	Bérlakásfejlesztés nagyságrendjét <u>növelő</u> irányba ható tényezők	Bérlakásfejlesztés nagyságrendjét <u>csökkentő</u> irányba ható tényezők	Mérőszám / kvalitatív indikátor
település közlekedési összeköttetései	amennyiben az összeköttetések erősek , a munkahelyekre ingázást lehetővé teszik, és az elingázás távolsága életszerű	amennyiben az összeköttetések gyengék és költségesek , mind a közúti, mind a közösségi közlekedési viszonylatban, a munkahelyekre ingázást nem teszik lehetővé	(1) elingázók relatív aránya a helyben foglalkoztathatókhoz képest (2) ingázás napi távolsága és ráfordított idő
helyi gazdaság fejlesztését szolgáló beruházások megléte	amennyiben foglalkoztatás bővülését szolgálja az addig csak közmunkában keresők köréhez képest	amennyiben nem módosul érdemben a csak közmunkában elhelyezhető aktív korúak aránya	(1) az ezekben a beruházásokban létrejött munkahelyek aránya (2) beruházások hozzájárulása a közmunkában foglalkoztatottak csökkenéséhez
helyben elérhető eladó és felújítható ingatlanok köre	amennyiben az elérhető lakások gazdaságosan felújíthatók a helyi lakáspiaci viszonyok között	amennyiben kevés vagy nincs elérhető és / vagy gazdaságosan felújítható lakás a helyi lakáspiaci viszonyok között	(1) megvásárolható és felújítható lakások száma (a települési kvótához képest)
közműinfrastruktúra	amennyiben a terület közművesített és az adott ingatlan esetén rendelkezésre áll a rácsatlakozási lehetőség	amennyiben a vízi-közmű hálózatra való rácsatlakozás nem lehetséges , új építés esetén pedig nem elérhető a csatornahálózat	(1) vízi-közműhálózat kiépítettsége a településen a potenciálisan fejleszthető településrészen, telken
megvásárlandó ingatlanok tulajdonviszonyai	amennyiben tiszta vagy alacsony költséggel tisztázhatók a jogviszonyok	terhelt és sok tulajdonos által birtokolt ingatlanok	(1) TAKARNET adatok
uzsora	főképp a lakhatási helyzetekben lecsapódó kevés uzsora	a településen elterjedt uzsora, szerteágazó függőségi helyzetek	(1) helyben informálisan bérbeadott lakások aránya (2) kiterjedt uzsorával foglalkozó családok jelenléte
iskola, szociális szolgáltatások elérhetősége	a helyben elérhető szolgáltatások köre a gyermekes, munkaképes korú szülővel rendelkező családok jóllétét szolgálja	a gyermekes, munkaképes korú szülővel rendelkező családok jóllétéhez szükséges szolgáltatások hiányoznak	(1) óvodai férőhelyek száma (2) iskolai férőhelyek száma (3) betöltött háziorvosi / gyerekorvosi praxis
szegregátumok relatív mérete a településen	kis szegregátum(ok), a településközpont nem szegregátum	egységesen hanyatló, többségében nyomorúságos élethelyzetek a telepeken, növekedő mértékben	(1) szegregátum lakosságának relatív mérete és növekedése a település egészének lakosságához képest

4. táblázat A bérlakásfejlesztés településhatárokon kívülre történő mobilizálási céljának nagyságrendjét módosító tényezők a települési diagnózis alapján, mutatókkal

	Mobilizálás nagyságrendjét <u>növelő</u> irányba ható tényezők	Mobilizálás nagyságrendjét <u>csökkentő</u> irányba ható tényezők	Mérszám / kvalitatív indikátor
településvezetés érdekelt a lakosság megtartásában	amennyiben nincsen szolgáltatást intézmény nyújtó	amennyiben köznevelési intézmény minőségi szolgáltatást nyújt	(1) szabad férőhelyek aránya (2) jobb módúak elhordják a gyermeküket
konfliktusok a küldő és befogadó települések között (családi szint)	amennyiben kiegyensúlyozott viszony a	adott településről érkezőkkel szemben nagyon az előítéletek	(1) bevett költözési irányok a településről
ellenállás a fogadó településeken a roma családok ellen	amennyiben alacsony az előítéletesség	amennyiben erős az elutasítás és a diszkrimináció	(1) az adott településre átköltözők tapasztalata (2) visszaáramlás konfliktusok miatt
szegregátumok potenciális áthelyeződése a fogadó településen	amennyiben az átköltözések nem hoznak létre gócpontot , nem nő számottevően a szegregáció	a fogadó területen magas és jelentősen nő a hátrányos helyzetű lakosság aránya a településhez képest	(1) telepek / szegregátumok mérete és méretének alakulása a fogadó településen
van-e a közelben térségi növekedési centrum	amennyiben át lehet költözni a helyi növekedési centrumba	amennyiben ilyen centrum és messzebb nehéz mobilizálni a családokat nincs	(1) járásközpont vagy funkcionális településcsoport foglalkoztatási helyzetének alakulása (2) távolabbi centrumokban a költözés nem jellemző a településről
a családok egymás segítő kapcsolatrendszerától való függőség	amennyiben az informális támogató hálózat életben tartása mellett tud költözni, vagy nincs szükség folyamatos támogatásra az élet minden területén	amennyiben csak az informális támogató hálózat életben tartása és folyamatos szociális támogatás mellett boldogul a család	(1) családsegítésbe (nem) bevont családok köre és állapota
céltelepülés árszínvonala	amennyiben a céltelepülési lakások gazdaságosabban újíthatók fel a célterületi lakáspiaci viszonyokhoz képest	amennyiben megfizethetetlen az árkülönbség	(1) megvásárolható és felújítható lakások száma (2) árkülönbség mértéke

Opcionális kiegészítő fejezet

Amennyiben a beavatkozási terv megvalósításában fontos további szervezeti együttműködés, vagy olyan, kifejezetten a településre jellemző kockázatok társulnak hozzá, amelyeket a fenti tematikus fejezetekben nem lehetett körbejárni, szükséges lehet egy kiegészítő fejezet írása.